

De pluriformiteit van de kerk in verband met de oecumeniciteit (V)

KERKELIJK LEVEN

De vierde stelling van dr. W. Volger luidt als volgt:

"In de kerk is een individueel (IK geloof) en een sociaal (IK GELOOF) element. De kerk is steeds een meervoudige samenstelling (Matth. 18:20), een vergadering van ware Christ(en)-geloovigen (Art. 27 Ned. Geloofsbelijdenis), wier taak het is profeet, priester en koning te zijn. (vr. 32 Held. Cak.)."

(Wij wijken hier eenigszins af van den tekst, zooals hij gedrukt is, maar nemen enkele zeffouten aan.)

Op deze stelling zal — zoo op het eerste gezicht — wel niet veel af te dingen schijnen; het zou echter kunnen zijn, dat ze dienst doet in een betoog, dat door eliminering van toch wel belangrijke elementen de discussie onbedoeld stuurt in ongewenschte richting.

Dit gevaar nu is hier niet denkbeeldig.

Want we herinneren ons, dat de referent in de te voren reeds besproken stellingen heeft uitgesproken, dat „de vorm” van de kerk het secundaire, doch de „substantie” het primaire is. We hoorden hem bovendien verklaren, dat de „vorm” niet het voornaamste accent moet hebben, maar wel „de geloofsinhoud” der kerk.

In dit laatste zinnetje treedt het woord „geloofsinhoud” op.

We stellen nu de vraag: bedoelt dr. Volger met zijn onderscheiding van „individueel” en „sociaal” element, en met de volzinnen: „IK geloof” en „IK GELOOF”, nu den geloofsinhoud of soms de geloofsacte?

We weten het niet precies.

Nu we den geloofsinhoud met het zwaarste accent door hem voorzien zagen worden, neigen we ertoe te vermoeden, dat hij met het „element”, dat in stelling IV genoemd wordt, het oog heeft op den geloofsinhoud.

Maar als we erop letten, dat hij de onderscheiding eerst tusschen „gemeente” en „ambtelijke regerende vergadering”, en daarna tusschen individueel en sociaal element invoert (terwijl de geloofsinhoud altijd een sociaal element is, omdat hij in formule gebracht is door de belijdende gemeenschap), en over de belijdenis hier zwijgt, achten we het niet uitgesloten, dat hij in den volzin „IK geloof” het oog heeft op de geloofshandeling.

Nu meenen wij, dat geloof altijd inhoud heeft, en dat dus elke geloofshandeling een geopenbaarden inhoud tot geloofsinhoud maakt.

Maar wat ons hier bezighoudt, is dit:

In de kerk als kerk, d.w.z. als vergadering, als „synagoge”, niet Satans, doch Gods, komt de individuele handeling van het gelooven niet anders dan als individuele aansluiting bij een „sociale” beslissing ter sprake.

Want niet de geloofshandeling, afgezien van zijn inhoud is in de kerkvergadering „substantie”, of ook „vorm”, doch de geloofsinhoud. Die geloofsinhoud is in de gemeenschappelijke belijdenis omschreven, en met die belijdenis betuigen de gedoopten, „tot hun wasdom gekomen”, in te stemmen; hetzelfde geldt van wie van buiten af inkomt.

En nu komen we weer naar het fijne puntje: die belijdenis verkrijgt in de kerkvergadering de functie van wat dr. Volger noemt „den vorm” der kerk en „de ambtelijke regeringsdaad” der regerende vergadering. In de belijdenis, die accoord van gemeenschap tusschen de plaatselijke kerken is, en waarnaar ook in de plaatselijke kerken de leden worden gemeten (met behoud van haar appellabel zijn aan de Schrift) en die bovendien verdisconteerd is in de Kerkenordening, hebben we dus wel degelijk een „vorm” der kerk te zien (het woord „vorm” laten we nu even onweersproken). En deze noemt dr. Volger van secundair belang, en wij onzerzijds niet.

Wie in betrekking tot de vergadering der geloovigen (de kerk is zelf die vergadering) de belijdenis naar voren brengt, kan niet het geloof een overeenkomstige plaats toekennen. En die is meteen af van de voor de vergadering der geloovigen niet ter zake doende onderscheiding van individueel en sociaal element in de kerk (d.w.z. de vergadering). Wat in het geloof der individuele kerkleden werkelijk zou omgaan buiten de belijdenis (stel, dat zoo iets mogelijk is), dat heeft voor de vergadering geen bepalende beteekenis.

Want de vergadering der geloovigen, dié geschiedt wel in en op geloof, doch, omdat geloof naar buiten komt in belijdenis en wandel, geschiedt zij als vergadering in gemeenschap en op accoord van belijdenis. Wij moeten, o zeker, wel altijd over het geloof spreken, doch dan altijd over den geloofsinhoud als inhoud der belijdenis. Ik wil met iedereen instemmen, die over het geloof in de kerk, en als factor van kerkvergadering, hooge woorden spreekt en hooge liederen zingt. Maar ik word kopschuw, als ik het geloof hoor prijzen ten koste van de belijdenis. Want het geloof is zelf, zo over het geloof is, aanvaarding van den inhoud

der openbaring; wat de geloofige verder zoo al in zijn bol heeft, dat is geen geloof, maar zijn eigen „kijk” op dit en dat; en dat kan wel waar zijn, maar het is ook erg vaak onwaar, en het is geen geloofsinhoud, omdat geloof beteekent: een geopenbaarden concreten openbaringsinhoud aannemen, d.w.z. in zich opnemen; openen, om zoo te zeggen. En nu is de belijdenis een weergeven van dát gene, wat de geloovigen, elkaar ontmoetende, en op kerkvergadering en -uitbreiding en -verdediging bedacht, besloten hebben samen uit te spreken als door hen gekenden en geordenden openbaringsinhoud, voor zoover zij dien gemeenschappelijk hebben erkend en aangenomen en naar buiten willen voordragen en aandienen als hun gemeenschappelijk bezit, dat ieder mensch verplicht is, eveneens te aanvaarden als waarheid Gods.

Waarom dit alles? Om duidelijk te maken, dat in de BELJIDENIS de onderscheiding van „individueel” en „sociaal” element opgeheven is. Zeker, ook „het” „belijden” is individueel, in zooverre het om kan gaan buiten den gemeenschappelijke inhoud der kerkelijk vastgestelde belijdenis. Een geloofig hoogleeraar in de sterrenkunde zal, VOORZOOVER hij aan de Schrift trouw blijft, let daar als-t-u-blijft op, iets meer „belijden”, op zijn college, en in de huiskamer, en als hij op zijn kamer zit, dan ik, die van de sterren niet veel weet. Ik zal als theoloog hetzelfde doen in onderscheiding van hem. Een zoöloog, een botanicus, een natuurkenner desgelijks. Voor zoover die sterrenkundige over de sterren denkt, wat NIET naar de Schrift is, is het geen belijdenis, maar verdwaalde geleerdheid of schijngeleerdheid of ijdele filosofie. Voor zoover het wél waar is, en dus heelemaal niet in strijd met de Schrift, maar niet geopenbaard (want de Schrift zegt een heele massa dingen niet, omdat zij een tendenzboek is, d.w.z. haar in zichzelf nimmer valsche mededeelingen richt op een bepaald doel (de kennis Gods in Christus Jezus), is „zijn” „belijden” wel juist, maar gaat het om buiten den inhoud der belijdenis als kerkelijke uitspraak. Maar juist daarom is de belijdenis als KERKELIJK stuk en GEMEENSCHAPPELIJKE uitspraak, dan ook ALTIJD sociaal. De belijdenis moet niet over alles en nog wat zich uitspreken, wat maar waar is; doch over hetgeen verbindt, en ter zaligheid dienstig is.

En daarom is het geloof als privé acte niet hier van konstitutieve beteekenis voor de KERKvergadering. Dat is wel de belijdenis; want menschen, die elkaar ontmoeten, erkennen en binden elkaar naar aanleiding van woord en gedrag, op accoord van belijdenis en wandel. Geloof is „als acte” niet verbindend, want zijn acte is niet los van den inhoud, en die inhoud wordt uitgesproken, en die uitspraak is verbindend. Geen ideeën, doch woorden verbinden. Woord en wandel.

Daarom zullen we, als we inplaats van dr. Volger's beide zinnettes: „IK geloof” en „IK GELOOF” de beide andere hebben gesteld: „IK belijd” en „IK BELIJD”, meteen verlost zijn van die tegenstelling individueel-sociaal. Als ik in de kerk zeg: „IK belijd”, heb ik bedoeld: OOK ik belijd, want die belijdenis staat op

papier, mijn vader-catecheet heeft me met mijn neus er boven op gedrukt, en toen zei ik: ja. Ik doe OOK mee. Belijden in de kerk als kerkelijke handel is altijd een sociaal element en dat is kerkvergaderend.

Ik zal daarom niet de moeite nemen, om dat woord van dr. Volger, dat ik in het tweede deel van zijn stelling lees, het woord „meervoudige SAMENSTELLING” op den keper te gaan bekijken. Ik weet wel ongeveer wat filosofen hebben gemaakt, ook in de theologie, van het woord compositie, samenstelling, en ik ben er nog al bang voor, en ik zou een betoog kunnen opzetten over de filosofische waarde van de woorden samenstelling, synthesis, verbinding, etc., en dan waren we er in geen twintig artikelen uit. Ik lees maar liever dien tekst, dien dr. Volger aanhaalt: waar twee of drie in mijn naam VERGADERD zijn, daar ben ik in het midden. De Heiland gebruikt daar het woord „synagoge”, en daar komt het bekende woord synagoge vandaan. Een „synagoge” vinden wij een leelijk ding, want wij denken dan dadelijk aan rabbijnen en schriftgeleerden, etc. Maar een synagoge is een officiële, in redactie gebrachte, vergadering; de liefde sloot haar dagelijks af met een bijgewerkte ledenlijst (het woord „kuroun” uit Paulus' brieven komt er ook bij te pas, d.w.z. afsluitende handeling), en een synagoge is een prachtig ding, als ze maar in het geloof tot stand komt. De Heiland heeft de synagoge bezocht, en ook ONS de synagoge overgedaan. Er zijn valsche kerken, d.w.z. synagogen van Satan, en er zijn ware kerken, synagogen van God. Welnu, waar twee of drie in MIJN naam, d.w.z. in den naam van Jezus als werkelijken van God gezonden Christus, vergaderd zijn, in den synagogevorm (er staat immers niet: waar ze samengebracht worden om een synagoge te worden, maar waar ze in den synagogevorm gereedigd ZIJN; er staat een voltooid deelwoord, participium perfecti passivi) daar ben ik in het midden. Twee of drie, ook de kleinste mogelijke vergadering. De Joden zelden: er moeten er minstens tien zijn (de z.g. batlanin), anders kan de synagoge niet vergaderen, dan geldt de zitting niet. Christus zegt: Ik kan het ook al af met twee of drie, als ze maar bijeengebracht ZIJN in gemeenschappelijke BELJIDENIS van den timmermanszoon als MESSIAS naar de Schriften.

Zoodat we voor ditmaal willen besluiten met het zeggen: dr. Volger heeft volkomen gelijk, mits hij bedoelt: de BELJIDENIS in te schakelen. Anders zou hij volkomen ongelijk hebben, wat we natuurlijk niet aannemen.

De bedoeling van dit artikel is: de positieve waarde der belijdenis te accentueeren en weer bij onze menschen erin te hameren.

Want daar zit de kneep, ook tegen de barthianen, die de belijdenis respectueeren willen, behalve dan naar den INHOUD en die het geloof bezingen, behalve dan naar den INHOUD.

Het geloof is een eenzaam zijn bij God volgens Kierkegaard, het is een samenzijn met menschen voor God (katenanti Hem) in en door de belijdenis. Het sociale element zit erin van den aanvang af, zoodra ge zegt: ik GELOOF. Want ik geloof een WOORD, dat God heusch niet tot mij individueel gezegd heeft, maar tot de kerk van alle eeuwen, een woord, waarop Hij heeft VERGADERD EN NOG AAN HET VERGADEREN IS GEBLEVEN TOT OP DEN DAG VAN HEDEN EN TOT DEN LAATSTEN DAG.

K. S.

De Conferentie van Makassar (IV, slot)

ZENDING EN EVANGELISATIE

Op de conferentie van kerken en zending van 15-25 Maart 1947 te Makassar is uitgesproken: „Het Zendingswerk raakt het geheele menselijke leven”. Hiermede zal wel bedoeld zijn, dat de zending zich ook met politieke, economische, sociale en culturele vraagstukken moet bezig houden (comprehensive approach).¹⁾ In verband daarmee is op de conferentie niet alleen gesproken over onderwijs, jeugdwerk en lectuur, maar ook over gezondheidszorg, politieke en sociale en economische zaken.

Het zou onbillijk zijn om alles, wat in de rapporten en besluiten hierover staat, te veroordeelen. Aan de goede bedoeling: een gekerstende samenleving te scheppen, mag niet getwijfeld. De groote vraag is echter: werden de lijnen hier schriftuurlijk getrokken? We zagen, dat ten aanzien van de kerk en de theologische opleiding dit niet het geval was, maar dat in den geest der wereld-eenheidsbeweging het fundament der kerk werd ondergraven. Ten aanzien van de verdere besluiten is hetzelfde te zeggen: weer heeft men den tijdgeest gevolgd.

A. Mensprek uit, dat de kerk allen mogelijke arbeid dient te hand te nemen.

¹⁾ Rapporten en Besluiten der Conferentie van Makassar, blz. 17, rapport van de commissie „Zendingswerk” punt 3; blz. 11, statuten, art. 3 d. Vergelijk ook hoofdstuk I, 8 c der conclusies van de Kwantang-conferentie, waar gezegd wordt, dat in „leerende hen onderhouden alles, wat Ik hun geboden heb”, „alles” beteekent, dat de verkondiging van het Evangelie raakt alle terreinen van het leven (comprehensive approach) b.v. op het terrein van landbouw, economie, gezondheidszorg, opvoeding en onderwijs, enz.”. A.w. blz. 5.

B. Daar de kerk de belijdenis niet meer zuiver handhaaft, gaat deze compromissen sluiten en steunt zoo (als kerk) de wereld in haar revolutionair drijven.

We willen dit nader aantoonen.

Ad A. Doordat men de kerk belast met de zorg van allerlei werk en een hervorming der maatschappij van haar verwacht, degradeert men de kerk tot een Maatschappij tot het Nut van 't Algemeen.

Kerken en zending moeten scholen beheeren. „Kerk en Zending zullen de oprichting van huishoudscholen behartigen”.²⁾ „Het jeugdwerk is een onderdeel van de taak der Kerk”. „Bij het terzijde staan van de jongelui zal de kerk voortdurend de gevaren onder de oogen zien, die het leven van de jeugd bedreigen, door middel van een jeugdcentrale”. „Die centrale dient voor studie en voor leiding van het werk. Daarom heeft elke kerk (hiervoor) een deskundige en geschikte leiding nodig. Die Centrale is de plaats, waar de Kerk de jeugdwereld ontmoet”.³⁾ „Het sociale werk moet door de Kerken en de Zending als een verplichting vooropgesteld worden en daarom niet als bijzaak beschouwd worden. Wat met het woord gepredikt wordt, moet uit de daad blijken, dit is levende prediking”. „Het zal goed zijn in ieder gebied een commissie te vormen, die in naam van de kerk de sociale kwestie bestudeert en daarin werkzaam is”. „Het zal goed zijn, als er naast den Raad tot Samenwerking een centrale Commissie bestaat, die (deze zaak) in studie neemt en adviezen geeft aan de Commissie in

²⁾ A.w. blz. 21, 22. ³⁾ A.w. blz. 23.

verschillende gebieden".⁴⁾ „In verband met het probleem van de stichting van een vrije Staat Indonesia is de belangrijkste taak van de Kerk" o.a.: „Met alle kracht en gezag er naar streven, dat de vrije staat Indonesia een rechtsstaat wordt".⁵⁾

We beluisteren hierin dezelfde klanken, die overal in de wereld ons tegenklinken. De kerk poogt nieuwen roem te behalen of verloren invloed terug te winnen door allerlei werk aan zich te trekken, waarvoor Christus haar geen opdracht gaf. Men werpe hier niet tegen in, dat „de Zending" toch steeds, ook al ging deze van de kerk uit, op het zendingsveld zich met allerlei werk bezig hield, dat op het thuisfront niet door de kerk, handelend door het bijzonder ambt, maar door allerlei organisaties werd verricht. Allereerst is het nog de vraag, of het de taak was van de Kerk om als Kerk scholen voor allerlei onderwijs te stichten en groote ziekenhuizen te exploiteeren. Maar bovendien, hier gaat het niet alleen over het werk onder nog niet-gekersten, maar ook over het werk onder door de jonge kerken gedaan wordt. Hier wordt uitgesproken, dat die jonge kerken al dien arbeid moeten ter hand nemen. Het is immers een onderdeel van de evangelieverkondiging. Men zegt niet, dat de belijdenis der kerk alle terreinen des levens raakt. Die belijdenis is immers nogal varieërend. Daarom komt het accent niet te liggen op het Woord, maar op de verkondiging in de daad. Het schoonste, wat de kerk kan doen, is, dat zij een sociale, economische en culturele gemeenschap opbouwt en zoo iets van den vrede van het Koninkrijk der hemelen laat zien.

Een gevolg van dit alles zal zijn, dat de kerk al meer veruitwendigt. Wellicht gaat de uitwendige organisatie bloeien. Maar de glans van het Woord verdort. Bovendien — indien alles van bovenaf georganiseerd wordt, wordt het ambt der geloovigen hiërarchisch beknot. Laat de kerk toch het Woord, ja dat alleen prediken. En daardoor de geloovigen oproepen tot trouwen dienst en activiteit op alle terreinen. Maar de kerk zij niet wijzer dan Christus, onzen eenigen Leerreeder. Hij wil de Zijnen, niet door beelden (van prachtige organisaties), maar door de levende verkondiging van Zijn Woord onderwezen hebben.⁶⁾

Ad B. Op verschillende punten komt vervolgens in de besluiten van Makassar naar voren, dat men door zijn vaagheid en compromissen het tegendeel gaat bereiken van wat men beoogt. Men werkt niet mee aan de kerstening, maar aan de herpaganisering der indische volken.

Een zeer treffend bewijs hiervan vinden we in het rapport der commissie van voorlichting en berichtgeving.⁷⁾ Het blijkt, dat men in de toekomst gaat samenwerken met de leetuurcommissie te Batavia.

Men heeft werkelijk mooie plannen: Bijbels, kalenders, psalmen (helaas geselecteerd) en gezangen wil men laten drukken en verspreiden. Maar de conferentie besloot, dat hiernaast ook gedrukt moest worden: „Vertaling in de Indonesische taal van „Christus" antwoord op het Communisme" door Stanley Jones. (Het recht van vertaling en van uitgaaf werd reeds gratis van Stanley Jones ontvangen.)⁸⁾ Er wordt geen

nauwkeurige vertaling verlangd, maar inlichtingen en beschouwingen, voorkomende in later verschenen boeken over het communisme, moeten er in verwerkt worden. Allereerst het boek van Fritz Lieb, maar het moet niet teveel en ook niet te weinig bevatten".

Terwijl in Amerika door presbyterianen en vele anderen een strijd op leven en dood gevoerd wordt tegen het veldwinnend modernisme, besluit een conferentie van kerken en zending, waar nederlanders van gereformeerde confessie aanwezig waren, zoogenaamd om het communisme te bestrijden, een door en door gevaarlijk boek van dr E. Stanley Jones, dien apostel van het modernisme, te gaan distribueeren onder toradja's, menadoneezen, enz. Eenige citaten uit het bewuste boek mogen hier volgen:

„Het christendom is doodgemaakt. We moeten ons een program weten te veroveren voor een wereldherovorming van dit programma zonder aarzelen in praktijk brengen, anders zullen de communisten de macht rukken uit de onzekere handen van het christendom".⁹⁾ „Het christendom bergt twee dingen in zich: het toont ons het schoonste doel, waarnaar ooit de menscheid gestreefd heeft, namelijk het Koninkrijk Gods op aarde; een Koninkrijk waarin geen arme bestaat, geen klasse, geen ziekte en geen zonde; een Koninkrijk, dat inderdaad een „Jubeljaar des Heeren" zijn zou, een nieuw begin over de geheele wereld. Dat is het doel. En bovendien is er de kracht naar dit doel te streven, de hulpbronnen van den Geest Gods. Met dat programma en met dien geest verwachten we als christenen sterker te blijken dan de humanistische communisten".¹⁰⁾ „Jezus was een revolutionair, maar hij was een constructief revolutionair".¹¹⁾ „De Zoon des menschen is de Heer van elke beweging, die de zonen des menschen verheffen wil. Dan kon het wel eens wezen, dat hij evenzeer thuis is in het nieuwe Kremlin als in de oude kathedralen".¹²⁾ „De communisten doen in menig opzicht denken aan den zoon die „neen" zei en toch ging: want ze doen vele christelijke dingen, hoewel ze de autoriteit ontkennen van Christus".¹³⁾ „Ik ben ervan overtuigd, dat het Russische experiment het christendom helpen zal (bijna had ik gezegd „dwingen zal") opnieuw de betekenis te ontdekken van het Koninkrijk Gods op aarde".¹⁴⁾ „Hier (in het Anti-Godsdienstig Museum in de vroegere St Isaacs Kathedraal te Leningrad, op Paschen bezocht; v. d. W.) scheen de godsdienst als een kaartenhuis te zijn ingestort. Christus was opnieuw gekruisigd, dood en begraven, de inscriptie „Geen Wederopstanding" op het graf. Dat was mijn eerste indruk. Maar een poos later..... daagde er toch iets anders in mijn ziel. Ik had een gevoel, heel vaag en nog niet omlijnd, maar toch met een onmiskenbare zekerheid, dat er iets vreemds en paradoxaals aan het gebeuren was en wel dit: Christus is toch opgestaan! Zijn geest herleeft in de warme liefde voor alle onderden, in 't geloof aan de eenvoudigen en onontwikkelde, in het openstellen van de voorrechten die vroeger slechts voor enkelen bestemd waren, voor allen, die werken willen (door het communisme n.l.; v. d. W.). Ik had het gevoel, dat dit alles meer te maken had met den geest van Christus als de pracht der gesloten kathedralen".¹⁵⁾

Stanley Jones ziet in Christus niets dan een sociaal hervormer, die in zijn prediking aangaande het Koninkrijk Gods oproep tot de totale uitschakeling van het bezit en de doorvoering van het coöperatie-systeem. Volgens Jones staan de communisten niet tegenover Christus, neen, ze vervullen reeds de tweede tafel der wet, ze moeten alleen het geweld nog afleeren. Moet deze man nu, die het Oude Testament verwerpt, het Nieuwe Testament verwringt en het Koninkrijk Gods doet opgaan in een collectivistische, sociale orde, moet deze moderne gnosticus, die onzen Heiland van Zijne eers als Goëlen Zondenvernieler berooft, nu Indië, de kerk van Indië, redden van het communisme?

Is dit het grootsche, dat men verricht, dat kerken en zending welbewust bij hun evangelisatiepogingen den Archipel gaan overstromen met afvallige profetie? Zal men — overeenkomstig hetgeen prof. Fritz Lieb schrijft in zijn in 1946 verschenen boek: „Russland unterwegs, der russische Mensch zwischen Christentum und Kommunismus" — gaan verkondigen, dat de revolutie in Rusland een verandering ten goede heeft ondergaan; dat de fundamentele wijziging van de houding van de Sowjet-regering tegenover de kerk eigenlijk voortkomt uit de innerlijke verandering van den Sowjet-staat zelf en zijn geestelijke structuur; dat de grondwet van Stalin van 1936 alle op de rechten van den mensch berustende vrijheden bevat?

Laat men in Nederland toch eens wakker worden!

⁹⁾ Christus' Antwoord, blz. 31.

¹⁰⁾ A.w. blz. 172. ¹¹⁾ A.w. blz. 38. ¹²⁾ A.w. blz. 88.

¹³⁾ A.w. blz. 22. ¹⁴⁾ A.w. blz. 27.

¹⁵⁾ A.w. blz. 28. De russische dichter Alexander Blok laat eveneens in zijn gedicht „De Twaalf" — Fritz Lieb eindigt zijn boek over Rusland hiermee — voor twaalf (getal der apostelen!) roode soldaten, die de straten van Petersburg zuiveren van de bourgeois, Christus uitgaan:

Zachtken, hoe de storm ook danst,
Gaet voorop, met roze omkrans,
Sterre-stralend, lichtend schoon,
Jezus zelf, des menschen Zoon.

In 1946, op de Zwolsche synode der gebonden gereformeerde kerken, werd in een rapport (rapporteur dr F. L. Bakker) aansluiting bij den Nederlandschen Zendingraad bepleit en voorgesteld.¹⁶⁾ In dit rapport, dat in geen enkel opzicht het prachtige, op de synode van Arnhem, 1930, ingediende rapport¹⁷⁾ weerlegde, werd gezegd, dat in 1930 de afwijzende houding tegenover den Internationalen Zendingraad wel begrijpelijk was, gezien Jerusalem-1928. „Het was de tijd van het Social Gospel, men had in Amerika de zoogenaamde Laymen Movement (die echter niet uitging van den Internationalen zendingraad), de boodschap van Jerusalem was zoo, dat er wel bezwaren tegen konden worden ingebracht. Nu is dat veranderd, hetgeen blijkt uit de boodschap, uitgegeven door de conferentie van Tambaram. Een man als Stanley Jones was wel in Tambaram, maar had daarin niet den minsten invloed".¹⁸⁾ Dit komt, doordat in dien raad zijn gekomen vele inheemsche jonge kerken, ontstaan uit den zendingarbeid. Deze kerken staan op positieven grondslag" (spatieeringen van mij, v. d. W.). De synode besloot tot toetreding bij den N.Z.R. (en dus ook bij den I.Z.R.) op 11 Sept. 1946. Stanley Jones was immers in de zendingwereld niet gevaarlijk meer, getuige het rapport van dr F. L. Bakker.....

Maar ongeveer zes maanden later, op 22 Mei 1947, besloot de conferentie van Makassar, waar dr F. L. Bakker aanwezig was, een boek van Stanley Jones te gaan verspreiden. Tusschen van bijbels en commentaren wordt dit boek heel speciaal vermeld. We laten de vraag maar rusten, wie dit boek zoo naar voren geschoven hebben: de inheemsche kerken, de nederlandsche vertegenwoordigers der zending, of de door hen beïnvloede inheemsche leiders. We willen enkel volstaan met te constateeren, dat de liefelijke schildering van dr F. L. Bakker van de wereldzending als een schaapskooi zonder wolven, bezijden de waarheid was. In Makassar besloot een conferentie van inheemsche kerken en nederlandsche zending den wolf binnen te halen.

En lazen we nu maar in de Acta van de synode van Eindhoven-1948, dat dr F. L. Bakker vurig protesteerde tegen de plannen van den Raad van Makassar! Maar we lezen alleen in de Acta van Eindhoven, dat besloten is bij een eventueel verzoek, de Madjells van Makassar in verband met de oprichting van de middelbare theologische school te Makassar te steunen met een bedrag ineens tot een maximum van f 25.000 en eventueel in de toekomst met anderen jaarlijks bij te dragen voor de exploitatie. Voorts besloot men dr H. Bergema, benoemd als rector der middelbare school te Makassar, aan den Madjellis uit te leenen.¹⁹⁾

¹⁶⁾ Acta, art. 210 en bijlage XXIX.

¹⁷⁾ Dit rapport was opgesteld door dr H. A. van Andel. Het was echter grotendeels gelijklopend aan het stuk, dat „de Algemeene Vergadering van Zendingarbeiders op Midden-Java" zond aan „de Commissie ter voorbereiding van de oprichting van een Zendingraad voor Nederlandsch-Indië". Dit stuk was ondertekend namens de A.V. door De Koomen en H. Bergema. Scherp werd hierin de I.Z.R. afgewezen en dus ook een N.-Indische Zendingraad, die hiermee zou samenwerken. Gewezen werd op wat vanwege den I.Z.R. in China gebeurde. Afgewezen werd een valsche beroep op Joh. 17. Voorts werd betoogd, dat het opnemen van modernen in zendingorganisaties als de I.Z.R. de volgende schadelijke gevolgen heeft:

1. Dat de wezenlijke eenheid der geloovigen, hun één-zijn in den Christus der Schriften, in de organisatie niet tot uiting komt. In het samen-bidden en het samen-werken raakt de waarheid zoek. Als de waarheid aan „de liefde" wordt opgeofferd, is die liefde toch geen waarachtige meer.

2. Dat velen van hen, die in de organisatie van de zending thuis hooren, genoot worden zich om des gewetens wil terug te trekken.

3. Dat aan de modernen met hun niet-bijbelsche opvattingen recht van meespreken in zendingzaken gegeven wordt.

4. Dat terwille van de leerlingen der modernen de gezonde leer wordt verslapt, indien al niet vervalscht.

5. Dat de Heilige Schrift bij het behandelen van zendingzaken op den achtergrond raakt.

6. Dat de internationale zendingbeweging zelf besmet wordt met den modernen geest. Een der schadelijkste gevolgen is, dat de dienst van God gevaar loopt te ont-aarden in dienst van den mensch. In die lijn ligt, dat de maatschappelijke vragen al te zeer op den voorgrond worden gesteld. Het evangelie wordt voornamelijk een sociaal evangelie. In onzen tijd wordt echter van kerk en zending steeds sterker verwacht, dat zij als hervormers der maatschappij zullen optreden. Wij achten het voorzeker dringend noodig, dat elk christen zich keere tegen alle onrecht en verdrukking, ook op maatschappelijk en politiek gebied, doch beschouwen dat niet als de taak van de kerk en zending als zoodanig.

¹⁸⁾ Volgens dr H. Bergema in „De Reformatie", 23 Febr. 1940, gaf dr Mott, de voorzitter van de conferentie te Tambaram, aan Stanley Jones ruimschoots en bij meer dan één gelegenheid het woord.

¹⁹⁾ Acta, art. 161 en bijlage XLVIII. De rapporteur der Commissie ad hoc was dr J. Schelhaas. Uit het rapport blijkt wel eenige aarzeling: „Het bieden van financieelen steun brengt geen kerkelijke verantwoordelijkheid mede voor de stichting en instandhouding der School". „Het uitleenen en het eventueel afstaan van dr Bergema geschiedt naar zijn wensch en onder eigen verantwoordelijkheid". Nochtans is men ingenomen met den gang van zaken: „Het gewicht van deze benoeming zal door ieder worden erkend".

Zoo zie
vlak beg
nale zene
ken, gnd
als b.v.
in den I
met de e
steunen
kingen o
een „he
nis, door
een mar
van Go
vs 22
verdor

Als we
sluiten:
voor Vo
uit tot
microfo
middelen
doordren
sche bew
te lande
Jeugdraa
uitgespre
van de I
Daarom
tusschen
in de ge
of op d
resultate
der Con

Verwo
dat de
„In de
Christus
wijl in c
grondsla
getuigen
aan alle
wordt C
gaat me
zelf lid
meensch
fing van
hoort to
de niet-
littelijke
Christen
heid, zel
van een
lid kun
van Chr
lid zijn"
levenste
ieder Ch
Gode m
dit kan
van een
heeft, d
P. v. d.
volk en
taak is
dienst o
bewe
Indo
welk
heff
than
done
harte
en h
van mij
De doo
Men vo
Kerk, d

In 18
In dat
1848, d
er van

Werd
Makass
voluitie"
de bezw
der eeu
sar doo
loochen
men m
lingsste

Op d
de buit
gerefor
leer van
ze rech
fessie d
deselve
naar l
Christi
hebben
Dordre
Wie

20) A
22) A
24) D

⁴⁾ A.w. blz. 29, 30. ⁵⁾ A.w. blz. 31.

⁶⁾ De Acta van de synode van Eindhoven vermelden (art. 75), dat de synode besloot, „dat er niet alleen geen principiele bezwaren tegen bestaan, maar dat het ook de hartelijke aanbeveling verdient, dat onze zending zich erop gaat bezinnen, wat zij kan doen om leiding te geven bij de vele vragen, die zich bij de ontwikkeling van het maatschappelijk leven voor de jonge christen-gemeenschappen op Java en Soemba voordoen, althans zolang in deze gemeenschappen zelf geen organen ontstaan zijn, die zelf dezen arbeid kunnen verrichten. De synode baande zoo den weg voor de uitzending van een maatschappelijk adviseur door de kerk. Beteekent dit principiele besluit niet een instemmen met de comprehensive approach (zie noot 1)? En is dit eigenlijk niet een verlaten van de lijn, die „De Macedoniër" (de roep om het Woord!) steeds wees, als dit blad agerde tegen de z.g. sociale zending? Thans werkt men helaas van synodale zijde mee aan „De Heerbaan", het blad van den N.Z.R., waarin weinig gesproken wordt over het Woord, dat een weg in de wildernis moet banen, en veel over allerlei onschrijftuurlijk of organisatorisch werk, waar men alles van verwacht. Zie ook noot 10, slot.

⁷⁾ In deze Commissie zaten o.a. de pandita S. Bombong (toradja), dr J. Verkuy, mr G. P. Khouw (hoofd van het Bijbelhuis te Makassar).

⁸⁾ E. Stanley Jones, Christus' Antwoord op het Communisme, vertaald door Johanna E. Kuiper, Amsterdam 1935. De S. G. de Graaf becommenteert dit boek in „Christus en de Wereld", blz. 52 e.v. Over Stanley Jones zie voorts Carl Mc Intire, Twentieth Century Reformation, blz. 158 e.v., waarin Jones als „a bishop of near communism" betiteld wordt. Zie ook van denzelfden schrijver „The Rise of the Tyrant", blz. 102 e.v. In „De Open Deur", Sept. 1948, werd Jones' boek „Is het Koninkrijk Gods werkelijkheid?" besproken. De uitgever van de nederlandsche vertaling van Jones' laatste boek „Christus langs de Amerikaanse Heirweg" wist niet beter reclame voor zijn uitgave te maken, dan door een bespreking uit „Trouw" van 7 Juni 1947 te verspreiden. Het opschrift was: „Amerika geconfronteerd met den Christus. Waar-schuwend geluid van E. Stanley Jones, Individualisme het grootste gevaar". En het slot der recensie: „Ons lijkt het beste dit maar te noemen: Amerikanisme-op-zijn-best. Wij, hier in Europa, hopen, dat Jones met dit boek bij velen van zijn landgenooten weerklank zal vinden". Zeg mij, wie Uw vrienden zijn.....

nden geref.
F. L. Bak-
dingsraad
dat in geen
e van Arne-
e, werd ge-
genover den
pelijk was,
an het So-
ogenaamde
ag van den
ap van Je-
gen konden
uitgeen blijkt
erentie van
ones was
aarn niet
t komt,
e komen
en, ont-
id. De tie-
v. d. W.).
N.Z.R. (en
16. Stanley
niet gevaar-
Bakker.....
den la-
e con-
ar dr F. L.
an Stan-
iden. Te-
dit dit boek
g maar rus-
ven hebben:
e vertegen-
invloede in-
aan met te
c van dr F.
schaapskooi
t. In Makas-
sche kerken
en te halen.
e synode van
urig protes-
n Makassar!
dhoven, dat
Madjelis van
van de mid-
te steunen
van f 25.000
jaarlijks bij
sloot men dr
elbare school
n. 29)

A. van An-
dend aan het
an Zending-
ommissie ter
Zendingraad
erteekend na-
gema. Scherp
een N-Indi-
werken. Ge-
ma gebeurde.
h. 17. Voorts
arnen in zen-
le schadelijke

gen, hun één-
organisatie niet
et samen-wer-
heid aan „de
h geen waar-
te van de zen-
om des gewe-
belsche opvat-
taken gegeven

dernen de ge-
vervalscht.
elen van zen-
g zelf besmet
schadelijkste
loopt te ont-
n ligt, dat de
len voorgrond
rnamelijk een
ir van kerk en
als hervormers
ten het voor-
h keere tegen
schappelijk en
t als de taak

eformatie“, 23
de conferentie
ts en bij meer

De rapporteur
s. Uit het rap-
den van finan-
twoordelijkheid
g der School“.
n dr Bergema
n verantwoord-
met den gang
ning zal door

Zoo zien we de gevolgen van het zich op een hellend vlak begeven. In 1946 aansluiting bij de internationale zendingsorganisatie door de gebonden geref. kerken, onder het voorwendsel: de modernistische invloed als b.v. van Stanley Jones wordt niet meer zoo sterk in den I.Z.R. gevoeld. In 1947 medewerking verleenen met de conferentie te Makassar. In 1948 het officieel steunen van een Raad, die vriendschappelijke betrekkingen onderhoudt met Stanley Jones. Denkt men zoo een „heerbaan“ aan te leggen in de Indische wildernis, door mede te werken met de verkondiging van een marxistisch evangelie? Alleen het zuivere Woord van God kan Indië redden (Jes. 40:3-9; 1 Petr. 1 vs 22-25); alles wat daar niet mee overeenkomt is verdorrend gras.

Als we daarom verder lezen in de makassarsche besluiten: „De bemoeienissen van het Centraal Comité voor Voorlichting en Verkondiging strekt zich ook uit tot verkondiging en voorlichting voor de radio-microfoon“²⁰), dan gaan we beseffen, dat men alle middelen aan zal grijpen om met name de jeugd te doordrenken met de gedachten, die in de oecumenische beweging gangbaar zijn. We denken aan wat hier te lande geschiedt door I.K.O.R. en Oecumenischen Jeugdraad. Ten aanzien van de jeugd werd dan ook uitgesproken, dat de jeugd overtuigd moet worden van de beteekenis van „de oecumenische gemeenschap. Daarom is het noodig, dat er contact gelegd wordt tusschen de Christelijke jeugd in Indonesië met die in de geheele wereld“.²¹) We twijfelen er niet aan, of op deze manier zal, wat er nog over is van de resultaten der gereformeerde zending uit de dagen der Compagnie, spoedig verdwenen zijn.

Verwonderen kan het ook niet meer, als we lezen, dat de commissie „Kerk, Volk en Staat“ uitsprekt: „In de Kerkgemeenschap is de genade Gods in Jezus Christus grondslag en maatstaf voor alle zaken, terwijl in de gemeenschap van Volk en Staat het recht grondslag en maatstaf is voor alle zaken. Volgens het getuigenis van den Bijbel is het recht een gave Gods aan alle menschen, van welken godsdienst ook“. Hier wordt Christus losgemaakt van de politiek. Daarom gaat men consequent verder: „Ieder Christen is vanzelf lid van de Kerkgemeenschap en lid van de gemeenschap Volk en Staat. Ieder streven tot verheffing van het volk en tot vorming van den Staat behoort tot de gezamenlijke taak van ieder Christen en de niet-Christen. Wanneer daarom voor dat doel politieke partijen gesticht worden, is het goed, dat de Christenen zich voortdurend bewust zijn van hun vrijheid, zelf vast te stellen, of zij lid kunnen worden, of van een politieke partij, waarvan alleen Christenen lid kunnen worden, of van een politieke partij, waarvan Christenen, Chinezen, Mohammedanen e.a. samen lid zijn“. Er komt dan wel achteraan: „Maar op welk levensterrein ook, dus ook het politieke terrein, moet ieder Christen voortdurend toonen en zich bewust zijn Gode meer te gehoorzamen dan menschen“.²²), doch dit kan het feit niet goedpraten, dat men, uitgaande van een gemeens-gratie-theorie, stellingen verdedigd heeft, die ook gehanteerd werden door Hitler en de P. v. d. A. Als IEDER streven tot verheffing van het volk en tot vorming van den staat een gezamenlijke taak is van christen en niet-christen, dan wordt godsdienst een privéaangelegenheid. „Tegenover de bewegingen en het streven van de Indonesische staatsburgers van welken godsdienst (ook), tot verheffing van het volk en tot het thans stichten van den staat Indonesia, moet ieder Christen van harte bereid zijn samen te werken en hulp te verleenen“.²³) (Spatieeringen van mij, v. d. W.). Hier triumpheert Stanley Jones reeds. De doorbraak is volkomen, de antithese opgeheven. Men volgt het voorbeeld van de Russische Orthodoxe Kerk, die in 1943 met het Kremlin vrede sloot.

In 1847 kwam Groen's „Ongeloof en Revolutie“ uit. In datzelfde jaar, voorafgaande aan 't revolutie-jaar 1848, droeg Da Costa zijn tijdzang: „Wachter! Wat is er van den Nacht?“ voor.

Werd, honderd jaar later, op de Conferentie van Makassar (Maart 1947), besluten „Ongeloof en Revolutie“ in het maleisch te vertalen om zoo krachtig de bezwaren naar voren te brengen tegen den geest der eeuw? Helaas, Groen en Da Costa zijn in Makassar door velen, die zeggen hun nazaten te zijn, verloochend. Als men de besluiten en rapporten leest, kan men met Da Costa zeggen: 't Is de oude omwentelingsmet. Weér brullend uit haar graf!

Op de synode van Dordrecht in 1619 vermaanden de buitenlandsche theologen, vertegenwoordigend „de gereformeerde wereldkerk“, onze vaders om in de leer van de nederlandsche gereformeerde Kerken, „deze rechtsinnighe, Godsallighe ende eenvoudige Confessie des geloofs standvastelick te willen volharder, deselve den nacomelingen onvervalscht te willen naar laten, ende tot de comste onzes Heeren Jesu Christi, onvervalscht te willen bewaren“. Onze vaders hebben op dezen votum dordracenum (wensch van Dordrecht) bevestigend geantwoord.²⁴)

Wie overeenkomstig deze belofte,

²⁰) A.w. blz. 27. ²¹) A.w. blz. 23.

²²) A.w. blz. 30, 31. ²³) A.w. blz. 31.

²⁴) Dr A. Kuyper, E Voto Dordraceno, Voorwoord.

e voto dordraceno, zending wil drijven, kan met den Raad van Makassar niet medewerken. Als deze de ontworpen plannen gaat uitvoeren, zal dit immers leiden tot ondermijning van het eenige fundament (kerk, opleiding) en een bouwen met hout, hooi, stoppelen (arbeid op velerlei terrein). Mogen de christelijke gereformeerde kerken en de Gereformeerde Zendingbond dit al meer gaan inzien, ook al zal deswege 't isolement gekozen moeten worden. Mogen ook de oogen van velen in de gebonden gereformeerde kerken opengaan, zoodat hun duidelijk wordt, dat, nu hun kerken met dezen georganiseerden afval meedoen, ze geroepen zijn krachtens het ambt aller geloovigen zich ook van deze kerkelijke zonde vrij te maken! De dankbaarheid aan den Heere, die terugkeer geeft tot Zijn Woord, kome onder ons uit in een krachtige positie-keuze tégen de revolutie, vóór het evangelie. Dit raakt onmiddellijk de zending. Immers: de belofte des evangelies moet alle volken en menschen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn evangelie zendt, verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekeering en geloof (D. L. R., II, 5). En deze leer willen we toch onvervalscht bewaren „tot de comste onzes Heeren Jesu Christi“? Dat dan allen, die zonen der reformatie heeten willen, niet in het minst wanneer ze zending gaan drijven, met ernst de volgende vraag van Da Costa overwegen:

O Volk, in vroeger eeuw Hervormings Eerstgeboren! wat werdt, wat zult gij thands? Wien zult gij toebehooren?
den God des hemels en des Bijbels — of der Eeuw?²⁵)
S. v. d. W.

²⁵) Da Costa, in: Wachter! Wat is er van den Nacht?

VITRINGA

UIT DE HISTORIE

over nut, noodzakelijkheid, gezag van Synoden X

13. Vitringa heeft betoogd, dat hij niet behoort tot het slag menschen, die hun broeders, ook om het minste verschil inzake de aangenomen leer, voor de kerkelijke rechtbanken willen slepen en hen, zoo ze weigeren hun zin te doen, als kettters brandmerken en te boek stellen. Hij acht, dat het fundament des geloofs door geen andere leerregels en dogma's moet worden omschreven dan door zulke, die in de Goddelijke Schriftuur ten duidelijkste zijn voorgeschreven en bepaald, en waarvan op 't klaarst gezien wordt, dat ze behooren tot het wezen van den christelijken godsdienst.

Hij oordeelt, dat het onderzoek der leeringen, die in de kerken en hogescholen der christelijke republiek

worden voorgedragen, noodzakelijk is. Maar dat alle schuld, zoo die aanwezig is, alleen moet toegeschreven worden aan de wijze, waarop de Synoden gehouden zijn. Immers, het is mogelijk

dat de Synoden niet vrij zijn, maar aan eenige hogere autoriteit, 't zij politieke of kerkelijke, onderworpen zijn;

dat bij de leden ervaring in Goddelijke en geestelijke zaken, (voorts) wijsheid, liefde en de ware Gods-vrucht gemist wordt;

dat in haar domineert een onmatig partijdig drijven en dat men recht spreekt naar gunst en niet naar waarheid;

dat men (zooals de oude Joden het zoo keurig uitdrukken) „het oordeel niet laat glaten“, maar men het lichtvaardig en onbezonnen er door jaagt;

dat men in de kennisname en beoordeeling der zaken en in het opstellen van de besluiten en regelen met meer aanmatiging te werk gaat dan toegelaten wordt door het principe der christelijke discipline, die alle heerschappij over de gewetens der menschen verwerpt, en door de broederlijke gemeenschap aller geloovigen;

dat men bij het oordeelen een bedriegelijke norm volgt;

dat men ten slotte, de minder noodzakelijke leerstukken des geloofs met de noodzakelijke, de zekere met de onzekere vermengende, alle mogelijke verschil van gevoelen, zelfs metafysische quaestie's, waarover in de scholen door lieden, die niet veel anders te doen hebben, vrijelijk wordt gediscuteerd, niet uitgezonderd, aan een publieke uitspraak onderwerpt en door straf-bepalingen daaraan grenzen stelt. Zoodat men de te eeren vrijheid van profeteeren en verbreiding van vermeerderde kennis tegen recht en billijkheid in, kluistert, ja zelfs uitdooft; den Heiligen Geest Zelf in diens werkingen de maat voorschrijft, de geestes-producten van hooger staande menschen versmoort, hun pogingen remt, en onverstandig den oogst van het goede kruid tegelijk met het onkruid uittrekt.

In dit opzicht wordt zonder twijfel zeer zwaar gezondigd, en zij, wien deze zaken zijn opgedragen, hebben wel op hun hoede te zijn, zich hierin niet te misgaan. Zelf acht ik dit 'n kwestie van de nauwlettendste zorg en omzichtigheid, die het utterste vergt van de wijsheid der beste en ervarenste menschen, zegt Vitringa.

In elk geval houd ik voor zeker, dat die vorm van Synoden, welke rechtspreken in geloofszaken, 't meest aanbevelenswaardig is, die, afgestemd op den christelijken eenvoud, alle hooghartigheid, arrogantie, heerschappij en officieel gedoe van wereldlijke rechtbanken zooveel mogelijk uitsluitend, aan den vrede, de liefde, de eendracht en het geduld, met de zucht, den broeder te behouden, zooveel plaats inruimt, als met de christelijke discipline bestaanbaar is en haar is voorgeschreven — en die niet alleen de eene mensch van den anderen, maar ook de eene broeder van den anderen broeder die zijn rechter is, zonder krenking der gerechtigheid, terecht verwachten mag. P. D.

Eenige bijdragen tot opening der Schriften (I)

POP. WETENSCH. SCHETSEN

„De opening Uwer woorden geeft licht, de eenvoudigen verstandig makende“.

Psalm 119: 130.

Als een van de diepste motieven die geleid hebben tot vrijmaking mag men wel beschouwen: de begeerte om te blijven bij (en steeds meer terug te keeren tot) de eenvoud der Schrift.

Dat deze intusschen niets gemeen heeft met wetenschappelijke gemakzucht, daarvan getuigt wel bijzonder het leven van wijlen Prof. Greijdanus. Zijn vrijwel onafgebroken ingespannen exegetische arbeid doet het ons verstaan, dat zijn weigering van het juk der wetenschap toch alleen was: een vasthouden van den sleutel der kennis (vgl. Luc. 11: 52).

Een werkelijk eeren van zijn nagedachtenis kan zich dan ook niet beperken tot een noemen van zijn naam zoo af en toe. Ook niet tot een overnemen van wat hij over dezen of genen tekst heeft geschreven in zijn commentaren.

De wil om zijn geloof na te volgen (vgl. Hebr. 13 vs 7) moet allermee openbaar worden in een door-dringen tot de Schrift zelf.

De weinige woorden hierboven mogen voldoende zijn, om duidelijk te maken, wat ons bezielt, nu we het verzoek van den redacteur gaan inwilligen, om in dit blad de lezers bezig te houden met enkele gedeelten uit het N.T., waarvan we den laatsten tijd studie maakten.

Nog enkele opmerkingen voor we beginnen.

De nadruk is er op gelegd, dat wat gepubliceerd wordt „te volgen“ moet zijn. Dat deed me er toe besluiten, niet alleen den uitleg van die punten weg te laten, waarvoor kennis van het Grieksch vereischt is, maar ook het citeeren van commentaren zooveel mogelijk te beperken. In 't algemeen zal men slechts de meening van de K.V. (die ook voor ieder toegankelijk is) en van den Bottenburg-commentaar vermeld vinden. Wie meer wil weten en kan bereiken, vindt in de laatste voldoende verwijzingen naar verdere exegeten.

Uit den aard der zaak zal men doorgaans ons zien afwijken van bovengenoemde verklaringen. Immers:

anders zou toch eigenlijk de voornaamste reden tot publicatie ontbreken. Men zal intusschen wel willen gelooven, dat dit aan ons respect voor de desbetreffende exegeten geen afbreuk doet.

We willen dan een aanvang maken met een reeks artikelen, die zich in hoofdzaak zullen bewegen om Paulus' brief aan de gemeente te Rome.

Rechtvaardigheid Gods uit geloof tot geloof

„Want de rechtvaardigheid Gods wordt in hetzelfde geopenbaard uit geloof tot geloof, gelijk geschreven is: Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven“ (Rom. 1: 17).

Wanneer Paulus in Rom. 1: 17 verklaart, hoe het evangelie „een kracht Gods tot zaligheid“ kan zijn, snijdt hij ontegenzeggelijk een heel belangrijke kwestie aan. En het zal dus zaak zijn, hem hier niet mis te verstaan. Dat intusschen over den zin van de eerste versheft (om daarbij nu maar te blijven) geen eenstemmigheid heerscht, ziet men bij het opslaan van den eersten den besten commentaar. Met name drie vragen kunnen hier gesteld worden:

1e. Wat is te verstaan onder „rechtvaardigheid Gods“?

2e. Waarbij hoort de bepaling „uit geloof tot geloof“: bij „rechtvaardigheid“ of bij „wordt geopenbaard“?

3e. Wat beteekent „tot geloof“ in dit verband?

Het zal bij eenig nadenken duidelijk zijn, dat deze vragen niet los van elkaar staan. Zoo hangt (om maar het belangrijkste verband te noemen) het antwoord op de eerste vraag er mee samen, hoe men in de tweede kwestie beslist. Immers: zou men kunnen aantoonen, dat de woorden „rechtvaardigheid uit geloof tot geloof“ zijn samen te nemen, dan moet men bij „rechtvaardigheid“ wel denken aan rechtvaardigheid van den mensch. Van God laat zich n.l. wel zeggen, dat Hij rechtvaardig is, maar niet, dat Hij rechtvaardig